

SLOVENSKI POROČEVALEC

LETO XII, ŠTEV. 229

Ljubljana, sobota 29. septembra 1951

POSAMEZNA ŠTEVILKA 5 DIN

Ob odpravi živilskih nakaznic

Zvezni gospodarski svet je te dni izdelal odredbo o izdajanju denarnih bonov potrošnikom zagotovljene preskrbe, ki dobe za oktober namesto živilskih nakaznic denarne bone v ustrežajoči vrednosti. To je važen gospodarski ukrep, ki praktično pomeni konec racioniranja živil, ukinitje zadnjih ostankov planskega distributivnega in popoln prehod k socialistični prosti prodaji. Odredba gospodarskega sveta pa je hkrati tudi prvi praktični korak k uvedbi novega finančnega sistema oz. novega sistema plač, v katerem ne bo ne živilskih kart in tudi ne bonov. Verjetno že v novembru bomo vse tisto, kar smo doslej prejemali v obliki kart oziroma živilskih in industrijskih bonov dobivali v dinarjih v obliki novih plač. Tako bomo prejeli razdeljevanje s pomočjo distributivnih planov in racioniranja v celoti zamenjali z razdeljevanjem s pomočjo denarja. S tem bomo izpolnili tudi važno nalogo našega petletnega plana, po katerem je treba ob izpolnjevanju proizvodnih nalog postopno odpraviti sistem kart in racionirane preskrbe.

Ukinitve racioniranja nam dovoljuje ne le obilna letosnja letina, marveč tudi splošni dvig proizvodnje potrošnih dobrin ob krepko se razvijajočem socialističnem sektorju kmetijstva in utrditvi socialistične trgovine. Potrošnik bo po ukinitju racioniranja lahko prosto kupoval tudi kruh, maščobo in sladkor. To pa pomeni mnogo več kakor povratek k predojni normalni, kajti normalne potrebe so v današnji stvarnosti mnogo večje kakor v stari Jugoslaviji, ko so bile bistveno omejene zaradi eksploatacije delovnih množic, sedaj pa so narasle kot rezultat politične in socialne osvoboditve. V kakšnem obsegu so nastale naše potrebe nam prav nazorno kaže primer sladkorja. Pred vojno je znašala naša potrošnja sladkorja na leto okrog 6000 vagonov, medtem ko znaša po sedanjem stanju racionirane potrebe potrošnikov in si v skladu s povpraševanjem preskrbovali blago, kajti zgrešeno bi bilo misliti, da bo povpraševanje ostalo, zlasti glede asortimenta, v okviru dosedanjih distributivnih planov.

Dosedanji preskrbovalni aparat za racionirano blago se ni mnogo oziral na potrebe potrošnikov. Trgovska mreža je prodajala na odrezke tisto blago, ki ji je bilo nakazano. Če je trgovina dobila n. pr. slabo, večših tudi povprašeno moko, jo je odinila potrošniku, ki ni imel možnosti izbire. Potrošnik tudi ni mogel izbrati, ali kupi na odrezke n. pr. mast ali olje, vzeti je moral tisto, kar je dobil. Takega planskega razdeljevanja osnovnih živil ne bo več. Potrošnik pa ne bo izbiral samo po kvaliteti, marveč se bo lahko tudi svobodno odločil, ali lahko kupi več moka in sladkorja ali pa obratno. Marsikatera družina, kjer je več potrošnikov najvišjih potrošniških kategorij, je doslej dobivala na živilske nakaznice večših celov več moka, kakor je dejansko potrebovala. Po drugi strani pa je morala marsikatera družina dokupovati racionirana živila na prostem trgu. Prodaja na bone v oktobru bo le prehod k poznejši do-cela prosti prodaji.

Z odpravo kart in bonov bomo naposled napravili velik korak k zmanjšanju birokratskega aparata in upravnih organov in v trgovini. Zavedati se moramo, da je sistem zagotovljene preskrbe terjal razmeroma velik birokratski aparat, ki pa je bil nujno potreben, da je preskrbovalni stroj lahko tekel kolikor toliko v redu. Samo Narodna banka je v Sloveniji za tehnično razdeljevanje živilskih nakaznic in bonov zaposlovala po družnicah in v centrali okrog 140 ljudi, po se je vodila posebna direkcija za potrošniške nakaznice pri centrali za Slovenijo. Z odpravo racioniranja bo odpadel tudi aparat pri ljudskih odborih, ki se je ukvarjal s plani za razdelitev nakaznic, z razdelitvijo za blago, z evidenco, sezname in registri potrošnikov, s kontrolo obračunavanja itd. Odpadlo bo razdeljevanje nakaznic po podjetjih, ustanovah in uradih ter po uličnih poverjenikih. Predosem pa bo razbremenjena trgovina. Le pomilimo, koliko zamudnega in odgovornega dela je moralo mesec za mesec opravljati osebje v trgovini samo z rezanjem odrezkov, njihovim štetjem in preračunavanjem, s sortiranjem in lepljenjem odrezkov na pole in z obračunavanjem odrezkov pri Narodni banki, saj je bilo treba samo v Sloveniji vsak mesec napeljiti in obratnati nad 100 milijonov odrezkov živilskih nakaznic. Pogosto so slišljenci trgovske mreže že pozno v noč lepili na papir pobrane odrezke, da so jih lahko lepo razvite oddali Narodni banki, kjer so morali spet na vsaki polji pregledati odrezke za odrezkom. Naposled bomo z odpravo racioniranja pribrali tudi velike količine papirja, saj je Narodna banka samo v Sloveniji razdelila na mesec okrog 765 tisoč živilskih nakaznic, od trgovske mreže pa je prejela vsak mesec 3 in pol tone nalepljenih odrezkov. V miru vse države pa so te številke skoraj 5 desetkrat večje.

Pomniški promet v Ljubljani vsako leto narašča in niso redki dnevi, ko se mora do 40.000 potnikov gnesti na ozkem in tesnem prostoru ljubljanske železniške postaje (glej članek na 3. strani)

BOHINJSKA ŽIVINOREJA

pred novim razmahom

Vsakogar, kdor pozna Bohinj, bo gotovo zanimalo, v kakšnem stanju je zdaj živinoreja v tem izrazito živinorejskem kraju.

Bohinjska živinoreja še vedno ni dosegla predvojne stopnje. V celotnem radovljiškem okraju je znašalo število goved pred vojno približno 16.000 zdej pa jih je nekaj nad 11.000. Število goved v celotnem okraju je prav do nedavnega celo nazadovalo, tako da je bilo še leta 1950 v vsem okraju 11.881 goved, pri letošnjem štetju pa le še 11.002. Podobno je tudi pri ovcah in kozah, le število prašičev se je od 8.876 v letu 1950 dvignilo na 7.178 v letošnjem letu. Tudi število konj je nekoliko padlo, to pa predvsem zato, ker so jih pri gozdnih upravah izpordili avtomobili. Se bolj nezavestljivo pa je, da je padla tudi kvaliteta oziroma molznost krav in sicer kar za 30 do 40% v primeri s predvojnimi stanjem. Podobno stanje kakor v celotnem okraju je seveda tudi v Bohinju.

Kakšni vzroki so dovedli do takega stanja? Vzrok za to je več. Nedvomno je glavni vzrok takega padca živinoreje vojna, ki je število živine zelo skrčila. Med vojno so se zelo zrasle tudi planine, s čimer se je občutno zmanjšala površina pašnikov in košenin in s tem seveda tudi količine pašne in sena za zimo. Nadalje so bili planinski kmetje na Gorenjskem in med njimi seveda tudi bohinjski vse do zdaj zaradi dosedanjega sistema trgovine in preskrbe prisiljeni sejati žito in druge prehranbene rastline, ki v Bohinju slabo uspevajo. Namesto, da bi sejali krmne rastline kot pred

vojno. Poleg tega pa so njive in travniki zaradi pomanjkanja gnojila zelo izprani močnatih krmil pa po vojni primanjkuje celo za plemenko živino. Nemahej vzrok nazadovanja živinoreje pa je bila seveda tudi obvezna odjava mesa in mleka, zaradi katere je v precejšnji meri padlo zanimanje za živinorejo ter s tem tudi skrb za pravilno selekcijo. Vsi ti in še nekateri drugi vzroki so imeli za posledico, da živinoreja v Bohinju v primeri s predvojnimi stanjem ni napredovala; temveč je v zadnjih letih celo nekoliko nazadovala.

V zadnjem času so se stvari precej zasukale in se obrnile na boljše. Ukinitve obvezne odjave mesa in mleka ter sprostitev trgovine sta zelo ugodno odjeknila tudi med bohinjskimi kmeti ter povečali zanimanje za živinorejo. Prav v zadnjem času je ponovno prišlo na pomoč tudi država s tem, da je gospodarski svet LRS nedavno določil 1 milijon dinarjev za povzdigo

Zadruga v celjski okolici so izkoristile kredite

Predlansko, pa tudi lansko leto so v okraju Celje-okolica nekaterim zadrugam in združenim ekonomijam propadli investicijski krediti za gradnje. Ponekod so s gradnjami hlevov in gospodarskih poslopjij sicer pogumno začeli — čim pa je zmanjkalo tega ali onega gradiva, sta splahnela tudi pogum in veselje. Zadrugniki se niso

živinoreje in planšarstva v bohinjskem kotu. Sklenjeno je tudi, da bodo samo v bohinjskem kotu skrčili in izsekali okoli 500 hektarov planin, s čimer bodo pridobili za 500 hektarov novih pašnikov, za kar so pripravljala dela že v teku. Tudi stanje glede močnatih krmil se polagoma zboljšuje. Kakor vse kaže bo verjetno že v prihodnji sezoni začela obratovati v Ljubljani posebna nova tovarna močnatih krmil, ki bo pomanjkaje tega važnega živinorejskega pripomočka nedvomno vsaj do neke mere ublažila. Prosta trgovina in nov finančni sistem pa ustvarjata vse pogoje tudi za to, da Bohinjecem ne bo več treba sejati žito, temveč bodo lahko sejali krmne rastline. Besede tovariša Tita, ki jih je nedavno izrekel v Mostarju, ko je dejal, da je bila storjena napaka, ker oblast tam krajem ni preskrbela koruze, ki tam slabo uspeva, da bi kmetje namesto nje rajši sadili tobak, ki dobro

Nadaljevanje na 3. strani

Odločba o cenah moka in kruha

Svet za blagovni promet vlade FLRJ je v soglasju s ministrom za finance FLRJ izdal naslednjo odločbo o enotnih cenah na drobno za moko in kruh v prosti prodaji.

1. Za moko in kruh se določajo naslednje enotne prodajne cene na drobno v prosti prodaji:
 - a) pšenična moka 90 % ne mletve — v žitornih krajih 32 din za kg, v ostalih krajih 34 din za kg;
 - b) pšenična moka 80 % ne mletve — v žitornih krajih 44 din za kg, v ostalih krajih 50 din za kg;
 - c) kruh iz pšenične moka 90 % ne mletve — v vseh krajih 30 din;
 - d) kruh iz pšenične moka 80 % ne mletve — v žitornih krajih 40 din za kg, v ostalih krajih 45 din za kg.

Predsednik Sveta za blagovni promet ljudske republike bo določil, kateri kraj so žitorni.
2. Za pšenično moko ostalih tipov mletve in za moko iz ostalih vrst žit (koruze), kakor tudi za kruh iz pšenične moka drugih tipov mletve ali iz mešanice moka od ostalih vrst žit in koruze bodo prodajne cene na drobno v prosti prodaji določali republikski uradi za cene v sporazumu z upravo za cene pri republiknem ministru za finance v soglasju s cenami iz prve točke te rešitve.

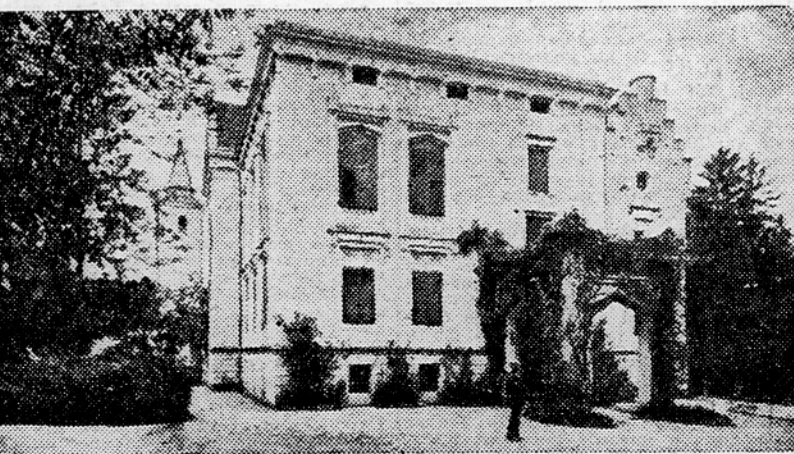
3. Iz razlik med določenimi prodajnimi cenami na drobno, v prosti prodaji in nabavnimi cenami bodo trgovska podjetja na drobno oziroma pekarne pokrivala vse svoje stroške za nabavo in prodajo blaga oziroma peko kruha, z ostanom razlike pa bodo ravnali v smislu odredbe o vplačilu tržnega dobička in razlik v cenah reprodukcijskega materiala, namenjenega lokalni proizvodnji, in o odškodnini (regresu) za razlike, nastale v cenah pri prodaji široke potrošnje (Uradni list FLRJ št. 3/51).
4. Kruh lahko kupujejo potrošniki po cenah iz 1. in 2. točke te odločbe ali samo za gotovino ali pa s popustom na živilske bone.

Moka pa potrošniki ne morejo kupovati po cenah iz prve in druge točke za gotovino, marveč samo s popustom na živilske bone.

5. Podrobna navodila za izvajanje te odločbe bo izdal po potrebi urad za cene pri Svetu za blagovni promet vlade FLRJ v sporazumu z upravo za cene pri ministru za finance FLRJ.

6. Ta odločba začne veljati z dnevo objave v Uradnem listu FLRJ, izvajati pa se bo začela dne 1. oktobra 1951.

SPOMINSKA SVEČANOST V LOKI PRI ZIDANEM MOSTU

Grad v Loki pri Zidanem mostu, zdaj Dom oemogilih.

V Loki pri Zidanem mostu, ki je bila prva Trubarjeva župnija, bo to nedeljo dne 30. septembra, spominska svečanost ob 400-letnici slovenske književnosti, zvezana z odkritjem spominske plošče očetu slovenske književnosti, Primožu Trubarju.

Celodnevni festival je organiziral okrajni odbor Ljudske prosvete v Trbovljah ob sodelovanju Ljudske prosvete Loka-Radeče. Dopoldne bo ob pol 8. sprejeto iz Radeč, nato pa bo sledilo odkritje spominske plošče Primožu Trubarju. Pri popoldanskem nadaljevanju svečanosti bodo izvajali kulturni program, pri katerem sodelujejo vse kulturno-prosvetne organizacije okraja. Nato sledi ljudsko rajanje. Zveza z vlakom na vse strani zelo ugodna. Na proslavo opozarjamo vso slovensko javnost, posebno pa Zasavje in sosednje okraje.

Proslava je pod pokroviteljstvom tovaršice Lidije Senturbe.

ZACETEK ZASEDANJA LJUDSKE SKUPŠČINE FLRJ

Zvezni svet in Svet narodov Ljudske skupščine FLRJ sta večeraj dopoldne ob 11 na svojih sejah določila dnevni red četrtega rednega zasedanja Ljudske skupščine FLRJ drugega sklica. Seji Zveznega sveta je predsedoval Vladimir Simič, seji Sveta narodov pa Josip Vidmar. Na dnevnem redu rednega zasedanja zveze ljudske skupščine so vsi osnutki zakonov, ki sta jih predlagala na svojih zasedanjih zakonodajna odbora.

To so: osnutek zakona o izvrševanju kazni ter o varnostnih in vzgojnopopravnih ukrepih; osnutek zakona o spremembah in dopolnitvi osnovnega zakona o prekrških; osnutek zakona o vskladitvi posebnih predpisov o prekrških v zveznih zakonih z določili osnovnega zakona o prekrških; osnutek zakona o pooblastilu vlade FLRJ za uvajanje novega sistema plač in za druge gospodarske ukrepe pri pripravi novega planskega in finančnega

sistema; osnutek zakona o pooblastilu ljudskih republik za odstopo od zveznih splošnih zakonov; osnutek zakona o spremembah carinskega zakona. Osnutek zakona o spremembah splošnega zakona o sklepanju zakonskih zvez in osnutek zakona o razveljavitvi zakona o gozdni milici.

Ob 17. uri je bila seja kluba Ljudskih poslancev Ljudske fronte, ob 18. uri pa se je začelo četrto redno zasedanje Ljudske skupščine FLRJ.

Na današnji popoldanski seji Zveznega sveta in Sveta narodov Ljudske skupščine FLRJ so bili sprejeti vsi zakonski predlogi, katere so predhodno sprejeli zakonodajni odbori. Seji Zveznega sveta so prisostvovali predsednik zvezne vlade maršal Tito, podpredsednik vlade FLRJ Aleksander Rankovič, predsednik gospodarskega sveta vlade FLRJ Boris Kidrič in minister zvezne vlade Franc Leskošek. Seji Sveta narodov so prisostvovali Edvard Kardelj, Mihovon Djilas, Milentije Popović, Frane Frol in Svetozar Vukmanović-Tempo.

Pred prehodom na dnevni red v Zveznem svetu je predsednik Sveta Vlada Simič obvestil skupščino, da je ljudski poslanec Rista Milankovič postavil ministru za zunanje zadeve naslednje vprašanje: »Ker predsednik ljudske vlade Alcide De Gasperi se vedno vztraja na stališču, da je deklaracija treh velešil osnova za rešitev tržarskega vprašanja, prosim ministra za zunanje zadeve, da objavi kakšno stališče zavzema vlada FLRJ po tem vprašanju.« Minister za zunanje zadeve Edvard Kardelj bo na jutrišnji dopoldanski skupni seji odgovoril na to interpelacijo.

Žalna seja slovenskih književnikov za Louisa Adamičem

26. t. m. je sklical odbor Društva slovenskih književnikov žalno sejo, da počasti spomin Louisa Adamiča, tragično umrlega slovenskega ameriškega pisatelja. Predsednik France Bevk, ki je sejo odprl, se je v toplih besedah spomnil življenjske poti pisatelja in njegovega obširnega literarnega dela. Posebej je poudaril veliki in dragoceni pomen pomoči, ki jo je izkazal umrli pisatelj svoji domovini že pred vojno, posebej pa se po vojni, ko je svetovni in posebej še ameriški javnosti odgrinjal pravo socialistično podobo svoje stare domovine. Toda prav s takim delom si je nakopal smrtno sovražstvo temnih reakcionarnih sil v Ameriki in svetu, zato so ga zahrbtno ubili naši in njegovi sovravniki. France Bevk je takole končal svoj spominski govor: »...padel je za nas, padel za lepše življenje slovenskega in vseh jugoslovanskih narodov. Kakor globoko obžalujemo njegovo smrt, tako smo mu hvaležni za njegovo žrtve in se bomo vedno s spoštovanjem klanjali njegovemu spominu.«

Nato so prisotni pisatelji in člani odbora Društva slovenskih književnikov počastili Adamičev spomin z enominutnim molkom.

Komemorativna seja Izseljeniške matice

Ljubljana, 27. sept. Danes popoldne je imela Slovenska izseljeniška matica komemorativno sejo, posvečeno spomihu pokojnega uglednega ameriškega pisatelja slovenskega rojaka Louisa Adamiča. Seji je predsedoval podpredsednik Matice Tomo Brejc.

Najnovejše vesti Anglija bo spor s Perzijo predložila Varnostnemu svetu OZN

London, 28. sept. Vlada je imela danes dopoldne pred predsedstvom ministrskega predsednika Attleeya novo izredno sejo v zvezi s petrolejskim sporom s Perzijo. Seji je prisostvoval tudi predsednik Anglo-iranske petrolejske družbe: sir William Fraser. Po seji je izjavil finančni minister Gaitskell, da bo komunikacijo o sklepih seje objavil še noč.

Vlada o položaju stalno obvešča voditelje opozicije in je tudi v stalnem stiku z vlado ZDA.

V Teheranu je imel danes britanski veleposlanik Shepperd sestanek z novim ameriškim veleposlanikom Hendersonom. Pozneje je izjavil Shepperd novinarjem, da ne pričakuje, da bi dr. Mosadik spremenil ali umaknil svojo odločitev o izgonu angleških strokovnjakov iz Perzije. Dejal je dalje, da

je britanska vlada že sprejela sklepe glede položaja v Abadanu in da bodo ti sklepi kmalu objavljeni.

V Abadanu so perzijske vojaške straže preprečile angleškimi uradnikom vstop v rafinerijo. Vstop je dovoljen samo 12 angležem. Angležem je bil stavljen rok do prihodnjega ponedeljka, da izroče ostale naprave v Abadanu Perziji. Vsem Angležem je prepovedan odhod iz Abadana. Ne smejo se tudi približati obali, ki je vojsko zastražena. Ponoči so ob obali patrulirali perzijski tanki ameriškega izdelka. Dostopi do rafinerije so minirani. Na poti v Abadan so novi večji oddelki perzijskega vojskovanja. Na poti v Perzijski zaliv sta dva nova angleška rušilca. S tem se bo število angleških vojnih ladij pred Abadanom dvignilo na 7.

Bivši ameriški veleposlanik v Teheranu dr. Grady je danes izjavil v Washingtonu, da je po njegovem mnenju pravilna in prijateljska rešitev v petrolejskem sporu še možna.

AFP javlja, da bo Velika Britanija spor s Perzijo verjetno predložila Varnostnemu svetu OZN.

Angleški slavist v Ljubljani

V Ljubljani se mudi znani angleški slavist Reginald de Bray, profesor pri londonski School of Slavonic and East European Studies, ki je napisal obsežno študijo o slovenskih jezikih, med njimi tudi o slovenskem (približno 80 strani). To je prva slovnica slovenskega jezika na Angleškem; prav tako so podane v tej knjigi prvici na angleškem gramatikah makedonskega, lužiškega in beloruskega jezika. Profesor de Bray je posnel v Ljubljani in Inštitutu za slovenski jezik na Slovenski akademiji znanosti in umetnosti več tekstov, med njimi Cankarjev »Vse blagoslove tebi, Ljubljana«, Finžgarjev »Na petelinca«, Prežihovega Vranceva »Boj na požiravniku«, »Zupančičevo« Jesene in tekst iz Prešernovih »Sonetov nesrečnega«. Tekste so recitirali naši slavisti. Profesor ostane v Ljubljani do 1. oktobra, nato gre še v Zagreb in Beograd, kjer bo posnel srbskohrvatske tekste. Saj ima v nastru študij o srbskohrvatski melodiji in intonaciji.

VREME

VREMENSKO POROČILO
HIDROMETEOROLOŠKE SLUŽBE
Napoved za soboto, 29. sept.: Pretežno lepo vreme s spremenljivo oblačnostjo in jutranjo meglo po kotlinah.

Veliki manevri v Zahodni Nemčiji

Bonn, 28. sept. Danes so se pod poveljstvom generala Eisenhowera pričeli v Zahodni Nemčiji veliki zavezniški vojaški manevri, največji po drugi svetovni vojni. V britanski coni so letalski manevri, pri katerih sodeluje nad 1000 večina raketnih letal, in sicer angleških, francoskih, ameriških, norveških, danskih, belgijskih, holandskih in italijanskih. Področje manevrov sega do angleške obale na eni strani ter do avstrijske in švicarske meje na drugi strani. Uprizorjena bo sta letalska napada na Pariz in Bruselj. Ob angleški obali so hkrati velike vaje protiletalske obrambe. Manevri kopne vojske pa so v francoski coni. Sodeluje 150.000 vojakov, večina Francozov.

Volilni razglas Churchillove stranke

London, 28. sept. Konservativna stranka je danes objavila svoj volilni razglas, ki ga je podpisal Churchill. Razglas napoveduje za primer konservativne zmage opustitev nacionalizacije železarske in jeklarske industrije ter napoveduje, da ne bo nobene nove nacionalizacije več. Premogovna industrija naj bi ostala v državnih rokah, bila bi pa decentralizirana. Prav tako naj bi bile decentralizirane železnice. Za promet na dolgih progah naj bi bila zopet dovoljena privatna udeležba. Proglas ugotavlja, da so davki v Angliji večji kot v kateri koli drugi državi napoveduje zmanjšanje neposrednih davkov, ostal pa naj bi davek na izredni dohodek, kar je vzbudilo presenečenje. Proglas objavlja zmanjšanje upravnih stroškov in uradniškega aparata. Zagotovljena preskrba naj se ne bi spremenila. Zamišljeno je pobijanje brezposelnosti. Gradnja stanovanj naj bi poleg oboroževanja stala na prvem mestu državnega proračuna.

V zunanji politiki, pravi, proglas, da bodo konservativci delali za zedinje. No Evropo, v katero naj bi se vključile tudi tiste nesrečne države, ki so bile za železno zavezno. Zedinjena Evropa, Britanski imperij in angleško govoreči svet so, kakor pravi proglas, trije stebri OZN.

Naš poslanik v Parizu pri Plevenu

Pariz, 28. sept. (Tanjug). Predsednik francoske vlade g. René Pleven je sprejel večeraj veleposlanika FLRJ v Parizu Srđjana Prico in se z njim dlje časa razgovarjal.

Generalni direktor UNESCO pri predsedniku zveznega sveta za znanost in kulturo

Predsednik Sveta za znanost in kulturo vlade FLRJ Rodoljub Colakovič je sprejel večeraj generalnega direktorja UNESCO g. Torresa Bodeta. Po razgovoru se je g. direktor Bodet s svojimi sodelavci podal na Avalo, kjer jim je zvezni svet za znanost in kulturo pridrnil kosilo.

Eksplodira pred poslopjem angloameriške vojaške uprave v Trstu

Trst, 28. sept. (Tanjug). Pred vzhodom v poslopje, kjer je štab angloameriške vojaške uprave v Trstu, je eksplodirala tempirana bomba. Eksplodirala je povzročila na poslopju precejšnjo škodo, vendar ni bilo človeških žrtev. Angloameriške vojaške oblasti in tržaška policija so uvedle preiskavo.

SERGEJ VOSNJAK:

S potovanja po Svici III. Po Bernu in okolici

Bern, 13. septembra

Bern je mesto, ki se s svojo staro arhitekturo in okrogli, sodobni tehniki, Ozke ulice, nekateri se od takrat, ko je pod Berchtoldom de Zeehningen postal Bern I. 1191 mesto, pač zdaj niso zadostne, odkar so avtomobili, trolejbusi in tramvajji zamajali ekvipaže, v Bernu so pločnike za pešce speljali pod hišami in tako spremenili pretežno del ozkih bernskih cest na vsaki strani lepo obokana šetališča. Izložbenih oken radi tega ni manj, ampak še več, ker so tudi obokane med pločnikom in cesto izkoristili za to, in pa, če dežuje, skoraj ne rabiš dežnika.

Izložbe v Bernu so zelo okusno opremljene. Niso kričaste, prenatrane z materialom. Kar ustavili smo se, ko smo prišli do konfekcijske in tekstilne trgovine Loeb, ki prav letos praznuje 50. letnico svoje ustanovitve. V vseh izložbenih oknih (kakšnih 10) je prirejena miniaturna razstava mode, ulic in običajev v Bernu pred 50 leti. Gospodinje bi seveda zanimalo kaj in po kakšnih cenah je v vseh teh trgovinah. Na žalost ne moremo ustreči, ker si trgovin od znotraj nismo ogledali zaradi dveh vzrokov: primum, kovalo nam je časa in pa — oh saj ste same uganile. Na splošno so cene precej visoke, predvsem živlom.

Sredi mnogih teh ozkih ulic stoji vodnjak iz XVII. in XVIII. stoletja. Domačini jih tujuje s ponosom pokazujejo. Tu šele občutim, kako vse premla, cenitno umetno — ki stoji pred ljubljanskim magistratom — Robov vodnjak in mnogo drugih umetnin pri nas.

Gotika XV. in XVI. stoletja je v veliki meri zapustila svoje lepote v katedrali Münster. Ogromni kamniti oboki so zunaj obdani z bogatimi skulpturami. Stolp pa spominja na znani dunajski stolp Sv. Stefana. Naslednja umetnina, cerkev Sv. Duha je v baročni slogu. To smo si ogledali komaj bežno, z ostalimi kulturnimi zgodovinskimi spomeniki (spomenik vojvode Bertholda, Bubenberga in drugih, zgodovinski in vrsta drugih muzejev, Narodna biblioteka) — pa smo se lahko seznanili le iz prospektov, ki jih ima vsako mesto v Svici dovolj za turiste.

Parlament si vsak dan ogledujejo skupine tujcev. Zgrajen in opremljen je iz materiala, ki je prispel iz vseh švicarskih kantonov. Tako so hoteli simbolizirati enotnost in enakopravnost vseh kantonov. Kljub temu pa je opremljen skromno, brez vsakega razkošja. V eni sami palači se nahaja parlament in vsi departamenti (ministrstva) od vojnega pa do zunanje-ga. Stavbo nam je razkazoval eden od vratarjev, signor Donatti, o katerem piše skoro vsak tuji novinar, ki pride v Bern. Ko smo ga poslušali, smo bili prepričani, da je zgodovinar ali pravnik, pa tudi gledališki igralec ne bi bil slab. Dostojanstveno je razlagal švicarsko zgodovino, s patosom je govoril o kakšnem tragičnem dogodku in s polnim poletom o kakšni zmagi iz preteklosti Svice.

Naši malčki bi nam danes prav gotovo zavidali, kajti ogledali smo si tovarno Dr. Wander, ki proizvaja raz-

na zdravila v praških in injekcijah in pa — »Ovomaltine«, ki smo ga v obilni meri poskušali in vseh mogočih oblikah. Ogledali smo si tovarno v Bernu in Neuenegu. Firma Dr. Wander ima namreč še 11 tovarn po raznih državah po vsem svetu. Najbolj zanimivo za nas je bilo polnjenje ampul z raznimi injekcijami. Tu je princip higijene izvajen do skrajnosti. Tekočina za in-

oficirji opravljajo svoje civilne posle, dvakrat na leto pa grejo na orožne vaje po 2 meseca. Vsak vojni obveznik, oficir ali vojak, mora vsako leto loseči določeno število zadetkov pri strelskih vajah. Zato ima vsak svoje strelišče, kjer vadijo vsako nedeljo. Kdor ne bi dosegel predpisane števila zadetkov, mora ob koncu leta za par dni v vojsko izven predpisanih

Ozka bernska ulica, v ozadju stolp katedrale

jekcije pride v posebnih, hermetično zaprtih steklenicah v oddelek, kjer jo polnijo v ampule. V ta oddelek imajo vstop samo one delavke, ki tu delajo in nihče drugi. Tudi mi smo lahko skozi okna gledali vanj. Vse delavke so pod stalno zdravniško kontrolo, pred vstopom v oddelek se morajo okopati in razkužiti, obleči popolnoma vse novo, razkuženo perilo in nato lahko šele prično z delom. Ves oddelek je hermetično zaprt, a da le ne bi pri kakšni slučajni odprtini vdrla bacila v oddelek, je pod močnejšim zračnim pritiskom.

»Ovomaltine« izdelujejo v Neuenegu. Ogromne količine jaje, mleka in slada, ki ga sami proizvajajo iz jecmene se tu izpreminjajo v najzdravnejšo hranilno za otroke. Proizvodnje ne bi opisoval, Takšna je kot povsod v Svici — na tekočem traku. V tistem delu tovarne, kjer proizvajajo zdravila, pa je delo zelo naporno, ker se porajajo različni neprijetni plini.

V razgovoru z delavci nas je začudilo eno. V Svici kljub visoki tehniki in dobremu standardu se kaže vprašanje socialne zakonodaje tako, kot da nismo v XX. stoletju. Človek se prav, zaprav težko, spozna iz njihovega sistema. V glavnem ima vsaka tovarna svoj fond za socialno zavarovanje, v katerega vplačujejo pretežni del delavci, nekaj pa tovarna. Potem je še državno socialno zavarovanje, kamor udi vplačujejo nekaj delavci, nekaj ovarna in majhen del prispeva država. Za zdravljenje sta potrebna oba. Tudi pokojnina se vplačuje na isti način, v tovarniških blagajnah, ako lahko dobi pokojnino samo de-avec, ki je ves čas (ali vsaj zadnjih let) delal pri istem podjetju. Od 3. leta starosti daje država pokojnino po 2000 frankov letno, brez ozi- ra na to, če si delavec ali milijonar. Ta vsota ne zadošča seveda niti za pol leta in se pri delavcih kombinira z njihovo tovarniško pokojnino. Za naše pojme je bilo to vprašanje nekaj ne-razumljivega.

Na poti iz Neuenega smo se ustavili pri nekem kmetu. Zemlja ima v zakupu od občine, meri pa 42 hektarjev. Zaposlenih ima 10 poslov, ki mu odelujejo zemljo. V hlevu ima 30 glav goveje živine in štiri konje. Kmetijskih strojev je polna lopa. Se perilo perejo z električnim strojem. Lepa kopalnica na kmetiji seveda ne manjka. Ta kmet je pa še major švicarske armade. Švicarska vojska ima samo zelo majhno število stalnih oficirjev, inštruktorjev po šolah, dočim vsi ostali

vaj. Uspehi pri streljanju, organizacijske vojaške sposobnosti in zanimanje za vojaške zadeve so edini kriteriji za dosego oficirskega čina in napredovanja.

S ponosom nam je kmet-major pokazal svojo uniformo in orožje. Vsak švicarski vojni obveznik namreč hrani uniformo, orožje in municijo doma, vse to je njegova osebna last. Zato tudi v Svici orožnih listov ne poznajo.

Zvečer smo imeli v Bernu večerjo skupno z nekaterimi švicarskimi novinarji. Priredil jo je tiskovni ataše našega poslanstva, prisostvoval pa ji je predstavnik političnega departementa g. Sieber, ki nas je pozdravil še pri dan in nas spremljal v Schaffhausen. Pri tem razgovoru, ki je trajal precej pozno v noč, smo videli, da vprašanje razvoja naše domovine še ni dovolj poznano našim stanovskim kolegom v Svici. Predvsem vprašanje našega ekonomskega razvoja je marsikdo tolna-čil napačno — kot povratek na staro. Pač niso videli tistih bistvenih osnov naše ekonomske politike. Upam, da smo nekaterim to vprašanje dovolj jasno razložili.

Zanimivosti

Dohodki italijanskih nogometnih društev. Preko 4.693.000 gledalcev nogometnih tekem za prvaka Italije je v pretekli sezoni plačalo 2 milijardi 732 milijonov lir vstopnine. Od tega zneska so dobila društva Juventus 165.915.000 lir, Milana 261.313.260, Genova 173.025.510, Fiorentina 167.275.460 lir itd. Razen tega so plačali stalni abonenti velike zneske, saj so sam, društva Lazio, Napoli, Milan in Fiorentina dobila več kot po 30 milijonov lir vsako. Med letošnjim prvenstvom so bili dohodki italijanskih nogometnih društev za 333 milijonov lir večji od laniških, kar razlagajo z vse večjim zanimanjem za nogomet v Italiji, razen v Torinu, kjer je letošnja nogometna sezona prinesla le 103.809.000 lir.

Novo rusko prvenstvo. Nedeljski sovjetski listi prinašajo članke o prvem ruskem zračnem balonu za katerega trdijo, da so ga spustili 1731 leta, 52 let pred balonom bratov Montgolfier. »Krasniy Flot« piše v tej zvezi, da bi bilo treba izum balona pripisati Rusom že od XI. stoletja dalje, ker je takrat kijeviski knez Oleg med obleganjem mesta ukazal napraviti balon, da bi vzpostavil zvezo z zaledjem.

Kip »Pravice« na portalu Münstra

MARGARETA BUBER-NEUMANN:

UJETNICA pri Stalinu in Hitlerju

Prevedel dr. Ivan Črnogaj

»Pred Madagaskarjem smo dobili kugo na krov, voda v kotlih je bila otrov, mož za možem je romal v žrelo morskimi psom...«

Jeseni 1942 je odšel nov transp. ort v Auschwitz; z njim so odpeljali vse askrajno dosledne jehovke. O Auschwitzu še vedno nismo vedeli nič gotovega. Kmalu pa sem dobila prv. informacije.

Ko sem nekega dne spremila bolnice iz Siemensove barake v bolnišniški odsek, sem opazila v kotu pri kazenskem bloku skupino jehovk; obrazov sicer nisem dobro razločila, vendar so se mi zdele znane. S pretvezo, da sem v baraki nekaj pozabila, sem stekla nazaj, se spizabila od zadaj h kazenskemu bloku in t.aj so me jehovke spoznale. Bilo jih je petnajst in so jih nedolgo tega pripeljali nazaj iz Auschwitza. Ena izmed njih, Rosi Hahn iz Ischla mi je zaklicala:

»Pojdi sem, Greta! Nekaj važnega ti moram povedati. Vrnilo smo se iz Auschwitza in bomo gotovo usmrčene. Pridem pa joga-m, ti moram povedati, kakšne grozote so dogajajo v Auschwitzu! Zive ljudi, otroke in judovske dojenčke mečejo v ogenj; verjemi mi, da ne lažem. Po celim taborišču zaudarja popoči in podnevi po sezganem

človeškem mesu. Ne verjames? Tako gotovo kakor stojim tukaj, govorim čisto resnico! Njen obraz, ki je bil prej lep, je bil zdaj rumen in razoran; uvele ustnice so odkrivale pri govorenju še vedno zdrave bele zobe. Druge jehovke so prikimavale in topo strepele vame. Verjela nisem seveda niti besedice, mislila sem si:

»Zdaj se ji e pa že čisto zmešalo.« Samo da sem nekaj rekla in lahko hitela dalje, se dejala:

»Saj vas bodo dali v blok 17. Danes zvečer vas obiščem in se bomo lahko o Auschwitzu kaj več pomnile.«

»Ne, nas bodo vtaknili v kazenski bunker, potem nas bodo pa usmrtili.«

V grlu me je stisnilo in stekla sem dalje. Se isti dan so naložili jehovke na jetniški voz, ki je zavil proti taboriškemu vratom. Kmalu nato se pripeljali njihove obleke z znaki in »evilkami« nazaj v skladišče. Usmrtili so jih zato, ker so se bganile delati za svoje namene.

Oktober 1942 smo dobili v Siemensovi baraki kontrolo taboriške uprave. Obiskov lce je vodila višja paznica Langefeld. Ko me e zagledala za pisalno mizo, je rekla: »Od kdaj pa delate tu? Zakaj ste šli proč od jehovcev?« Ko sem ji na kratko vse pojasnila, me je pozvala, naj pridem v pisarno.

Zvečer me je vprašala, če hočem delati pri njej. »Seveda«, sem odgovorila.

»Ostanite teden dni doma v baraki, toliko časa, da si bo gospod Grade poškal drugo tajnico. Bolniško karto za notranjo službo dobite jutri zjutraj pri zdravnici dr. Oberhauserjevi.«

Ko sem uživala prve dni bolniškega oddaha, me je

ATLETSKI TROBOJ RACING—PARTIZAN—CRVENA ZVEZDA V BEOGRADU

Po prvem dnevu vodi pariški Racing

Včeraj se je začel v Beogradu dvo-dnevni mednarodni atletski troboj med pariškim Racingom, Partizanom in Crveno zvezdo. Na tekmovalju sodelujejo tudi slaviti švedski srednjepragaš Eriksson.

Najzanimivejša točka sporeda je bil tek na 1500 m. Vse oči gledalcev so bile uprte v tekmovalce svetelovnega slovesa, pri čemer so upravičeno upali, da bo Ottenheimer uspel ponoviti podvig z dvoboja z Veliko Britanijo in z gostovanjem po Švedski. V začetku je kazalo, da bo Ottenheimer utegnil presenetiti gledalce, vendar se je zaradi začetnega premočnega forsiranja v odločilnih metrih izčrpal, zaradi česar se je uveljavil

šele na četrto mesto. Zmagal je Francoz El Mabrouk, ki je dosegel svoj in francoski najboljši letošnji rezultat.

Table with 2 columns: Name and Time. Lists race results for various athletes including Eriksson, Mabrouk, etc.

FINALNO TEKMOVANJE KOŠARKARJEV V MARIBORU

Branik ali Zeleznicar?

Danes bo v Mariboru finalno tekmo- vanje za naslov najboljših moških košar- karske ekipe v Sloveniji. Za to tekmo- vanje so se kvalificirali iz vzhodne sku- pine Branik in Zeleznicar (oba iz Marib- ora), z zahodne skupine pa Zeleznicar iz Gorice in Rudar iz Trbovelj. Prvak zahodne skupine Poljane iz Ljubljane pa je udeležbo odpovedal. Vsa srečanja bodo zanimiva, saj se bosta v finalni igri verjetno pomerila Branik in Zeleznicar. Kljub temu, da so v zadnjem srečanju igralci mariborskega Zeleznicarja v boju za točko premagali Branik 54:45, dajemo v nedeljskem srečanju več možnosti za zmago Braniku. Današnji spored je na- slednji:

ob 16. uri: Zeleznicar (Gorica) : Branik; ob 17.30 Zeleznicar (M) : Rudar. — Jutri pa je spored tale: ob 9.30 premaganca obeh tekem, ob 11 pa bosta igrala zma- govalca sobotnih tekem.

ZVEZDA LIGA

Spet boj za nove točke

V četrtek je bila v Zagrebu po daljšem odmoru prva tekma državne prvenstva v košarki, ki je bilo zaradi odhoda naše reprezentance v Carigrad prekinjeno. Srečala sta se zagrebško Jedinstvo in BSK. Zmagalo je Jedinstvo 47:42 (20:25).

Slovenska predstavnika Zeleznicar in ASK pa bosta nastopila 1. oktobra. Zeleznicar bo igral proti Mladosti v Za- grebu, 6. oktobra pa bo ASK nastopil

proti Siskli v tem razpredoru: Zeleznicar (Mrb) : Krim (ženske) in Kovinar (M) : Zeleznicar (Lj) moški. — Jutri ob 10. uri pa bo na igrišču pod Cekinovim gradom: Zeleznicar (Mrb) : Zeleznicar (Lj) ženske in Kovinar (M) : Krim moški.

Škandal na Dunaju

Minul teden je bilo na Dunaju po- vratno srečanje med rokoborcema pro- stega sloga Primom Cameronem in Adjem Berberjem. Primo Camera že dlje časa gostuje v Evropi in polizkušna svojo srečo v catch-as-catch-canu. Postal bi namreč rad svetovni prvak, kakor je bil nekaj absolutni svetovni prvak v boksu. Toda srečanje med ogromnim ita- lijansom in širokim Dunajčanom se ni končalo v redu. Ad Berber, ki je prvo borbo z Cameronem izgubil in je moral nekaj časa ležati v bolnišnici, je po-

protestiral, potem pa v dvaji jezdi začel lomiti opremo. Cele vrste sedežev so dvgnili in jih s silo pometali na betonska tla. Z obema nogama nenkrat so skakali po stolih, da so trske kar frčale, tako da je bila arena v nekaj minutah polna lesa za kurjavo.

Petdeset policistov, ki so bili prisotni, ni moglo ustaviti razbijanja. Sele, ko so dobili okrepitve 150 mož iz policijske šole in vse razpoložljive sile iz bližnje postaje, so lahko počasi izpraznili areno. Pri tem je prišlo do divjih pre-

tegov med policijo in gledalci, v katerem so se posebno izkazale ženske. Kakor divje so napadale policiste, jim trgale uniforme in cepice z glav in jim preprečile več aretacij najhujših razra- javev. Več ljudi je bilo ranjenih, med njimi tudi nekaj policistov. Ko je bila arena popolnoma izpraznjena, je nekaj sto fantov tulilo po mestu in šele po dolgem prizadevanju je policiji uspelo, da jih je razkropila. Zredna kritična situacija je nastopila v trenutku, ko je skupina gledalcev zagledala Berberjev avtomobil. Seje močnemu policijskemu kordonu je uspelo obvarovati lep luk- suzni avtomobil, ki so ga gledalci, hoteli »strokovno obdelati«.

V zvezi s tem dogodkom so se poja- vill v dunajskem tisku glasovi, naj se že enkrat konča tak rokoborski cirkus.

Arthur Wint

London premagal Göteborg

Atletska reprezentanca Londona je v Londonu premagala Göteborg 84:63. Na tekmovalju sta bila dosežena dva nova svetovna rekorda, in sicer reprezentanca Londona v štafeti 4 x 800 y s časom 7:30,6 in ženska štafeta Londona 4 x 220 yardov s časom 1:41,4. V drugih disciplinah so bili doseženi povprečni rezultati: 1 milja: Landquist (Göteborg) 4:19,2, 3000 m zapre- ke: Disley 9:11,6, 800 yardov: Wint 1:54,1, 440 yardov: Hudgins (oba London) 49,2.

Atletski miting v Novem mestu

Te dni je bil v Novem mestu atletski miting, na katerem je sodelovalo lepo število atletov. To tekmovanje je veljalo obenem tudi za izbiro reprezentance. Novega mesta, ki se bo srečala 7. oktobra v Kopru z atletsko reprezentanco STO. Pri moških je dosegel največ prvih mest Luka Dolenc, pri ženskah pa mladinka Svetličičeva.

Se en nastop atletov

Jutri ob 14. uri bo na stadionu Zeleznicarja v Siskli finale republiške lige v atletski Meč moških ekipe nastopijo: Odred, Litija, Domžale in Zeleznicar (Lj), med ženskami pa: Odred, Litija in Krka iz Novega mesta.

TURNIR ČETVORICE V WATERPOLU

Italija : Jugoslavija 6:4

V Rimu se je začel predstojniška mednarodni turnir v waterpolu štirih najboljših moštev z evropskega prven- stva na Dunaju. V tem tekmovalju so- delujejo tudi Jugoslavija, ki se je v prvi tekmi pomerila z reprezentanco Italije. Italijanom je uspelo revanžirati se za poraz na Dunaju z rezultatom 6:4 (2:0). Naše moštvo je igralo raztrgano in taktično slabo. Medtem ko so bili naši igralci v prvem polčasu enakopravni, v zadnjih minutah igre popustili in omo- gočili Italijanom vodstvo in zmago. So- diti je španski sodnik Batale.

Junak severne stene Eigerja v Ljubljani

Eden najznamenitejših nemških alpi- nistov A. Heckmair se mudi v Ljubljani, kjer bo predaval o svojem zma- govitem podvigu: preplezanje severne stene Eigerja, ki je zahtevala toliko smrtnih žrtvev, da je švicarska oblast pre- povedala vsako plezanje v tej smeri. Po 3 dnevni borbi se mu je posrečilo pre- magati najstrašnejšo steno v Alpah. — Letos je preplezal slovitno steno Grand Coulois. V snežnem zimskem stasu se spremljevalcem, kateremu so zmrznili prsti, na čudežen način izvlekla iz stene. Predavanje, ki bo spremljano s krasnimi diapozitivi, bo 6. oktobra ob 20. uri v dvorani Doma sindikatov.

ODRED : ZAGREB

Sportno društvo Odred obvešča vse ob- iskovalce triušnje nogometne tekme Zagreb : Odred v zagrebu, da je odhod vlaka jutri zjutraj ob 6.10, povratek iz Zagreba pa zvečer ob 20.45. Začetek tek- me bo ob 13.45 na stadionu Dinama v Maksimiru kot predtekma srečanju Di- namo : Mačva.

Drobne zanimivosti

Pozivajo se vsi starejši igralci Ilirije in Primorja, ki bi hoteli nastopiti v re- prezentanci tekmah z Zagrebom in Beogradom, da se udeležijo informativne sestanka v ponedeljek ob 19. uri pri Ferlicu.

Lastnik Osvobodilna fronta Slovenije, Direktor Lev Šodc. Odg. urednik Sergej Vosnjak. Uredništvo in uprava: Ljubljana, Knafjeva ul. št. 5, telefon 55-22 do 55-26. — Uprava za Ljubljano telefon 24-63. Inzeratni oddelek telefon 38-96. — Peštni predal 29. Tekoči račun NB 801-98321. — Tiskarna »Slo- venskega poročevalca« v Ljubljani. — Mesečna naročnina 120 dinarjev. — Poštnina plačana v gotovini.

prišla iskat paznica Laurenzen in me odvedla k uprav- niku taborišča Bräuningu. Ta je listal po spisih in me ogledoval.

»Vi ste bili torej nevesta Heinza Neumanna in ste živele v okolici Stalina!«

»Ne!«

»Molčite vendar, saj vas nisem nič vprašal! Tako, tako, in gospod Dimitrov je tudi stanoval pri vas!«

Nato je še prelistal spis, ga zaprl in dejal:

»Saj menda ne mislite, da vas bomo izpustili? Poslal sem po vaš spis, ker me je zadeva zanimala. Lahko gresite! Paznica me je odvedla nazaj v taborišče in začela sem si beliti glavo, po kakšnem nesrečnem hakiščju so začeli iztikati za moj spisom; nič ni bilo za jetnico tako nevar- no, kakot če se je uprava začela posebej zanimati zanjo. Sele po osvoboditvi l. 1945 sem zvelela, da je moj svak Bernhard nekega dne sedel v vial in se odpeljal v P-vensbrück, kjer je prišel brez ovir prav do komandanta. Temu je izrazil željo, da bi me rad videl; komandant ga je prijazno poslušal in vljudno odsvolil. Posledica je bila, da se je Bräuning začel zanimati za moj spis. Bräuning je bil dovršen tri esesovski gangsterja. S svojim izteim; sivkastim obrazom se je rad šopiril po taboriškem trgu in zavzemal mogočne drže. Nekot je dejal:

»Od političnih ne bo prišla nobena živa ven, pa če jih sam postrelim z revolverjem!«

Cisto drugačen je bil njegov predstojnik, esesovski »Hauptsturmführer« Suhren. Ta je zamenjal sadističnega, grozilivega komandanta Kögela in ga jetnice niso mogle

dovolj prehaliti. Ta da je vljuden in se da z njim go- voriti.

Suhren ni zvenekal z »strogami« po taboriški cesti, rajši se je v temi plazil za barakami in kuka! skozi okna vanje da bi presenetil jetnice pri kakem prepovedanem opravilu. Trebji esesovski oblastnik koncentracijskega ta- borišča v Ravensbrücku te bi neki Seitz. Ta je med dru- gim odredil, da so nar že aprila odvzeli zimsko obleko in nogavice in smo morle do septembra hoditi bose.

21. TAJNICA VIŠJE I AZNI. 7. LANGEFELD

Kljub ugovorom inženirja Gradeja sem kmalu začela delati v taboriški pisarni pri višji paznici Langefeld, kjer sem jih urejevala in pisala prijave, ovadne, vprašalne pole in podatke o vedenju jetnic. Paznica Langefeld je izvirala iz stroge nacionalistične uradniške rodbine v Porenju. Ko so l. 1918 zasedli Porurje Francozi, je to občutila kot silno sramoto za nemški narod in je zato burno pozdravila Hitlerjevo napoved, da bo obnovili Nemtjov. Zaradi infla- cije je njena rodbina obubožala in ko je po kratkem zakopskem življenju postala še vdova, je morala v službo, da je lahko preživljala otroke. Najprej je začela delati v dobredelnih ustanovah, potem pa kot uradnica v jetniš- nici. L. 1936 je postala paznica v ženskem koncentraci- skem taborišču Lichtenberg, nato pa višja paznica v Ravensbrücku. Med jetnicami je veljala za dostojno, ker ni nobene klofutala ali brcala, iz razgovorov z njo sem posnela, da esesovski oblastnik na tihem sovraži. Nekot uprava ni hotela razdeliti jetnicam zimске obleke. Lange- feld se je zaradi tega ostro prerekala po telefonu s »Haupt- sturmführerjema Seitzem, meni pa je rekla: